

บทที่ 1

บทนำ

1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

สมุทรสงคราม ตั้งอยู่ทางภาคตะวันตกของประเทศ ตรงชายฝั่งทะเลปากอ่าวแม่กลอง ห่างจากกรุงเทพฯ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 74 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 416 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที (<http://travel.sanook.com/central/samuthsongkarm/>) มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ดังนี้

- ทิศเหนือ จรดจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสาคร
- ทิศตะวันออก จรดอ่าวไทยชั้นใน (พื้นที่เขตจังหวัดสมุทรสงครามทางทะเลติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดเพชรบุรี)
- ทิศใต้ จรดจังหวัดเพชรบุรี (อำเภอเขาย้อย และอำเภอบ้านแหลม)
- ทิศตะวันตก จรดจังหวัดราชบุรี

(<http://th.wikipedia.org/wiki/สมุทรสงคราม>)

พื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัด เป็นที่ราบลุ่มริมทะเลโดยตลอด สภาพของดินเป็นดินเหนียวปนทราย ไม่มีภูเขาหรือเกาะ เดิมเคยมีป่าไม้โกงกาง ไม้แสม ตามชายฝั่งทะเล และมีป่าตามแนวปากแม่น้ำ แต่ปัจจุบันได้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าว ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เกือบทั้งหมด ต่อมา การเลี้ยงกุ้งได้เกิดการขาดทุน มีการปล่อยบ่อกุ้งให้รกร้างเป็นจำนวนมาก แม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่าน คือแม่น้ำแม่กลอง ไหลผ่านบริเวณท้องที่อำเภอบางคนที อำเภออัมพวาไปออกทะเลอ่าวไทยที่บริเวณปากแม่น้ำแม่กลอง ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงครามนอกจากนี้ยังมีลำคลองใหญ่น้อย มากมายแยกจากแม่น้ำแม่กลองกว่า 300 คลอง กระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ จากสภาพภูมิประเทศเช่นนี้ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมทางน้ำ และการประกอบอาชีพด้านการเกษตร (<http://www.samutsongkhram.go.th/2010/place.htm>)

ประชากรร้อยละ 80 ของจังหวัดสมุทรสงครามประกอบอาชีพเกษตรกรรมและกสิกรรม ได้แก่ การทำสวนมะพร้าว การทำสวนผลไม้ ลิ้นจี่ ส้มโอ กล้วย พืชผักต่างๆ ทำประมงและทำนาบ้างเล็กน้อย (<http://samutsongkhram.nso.go.th/smskhram/aboutchangwat.htm#h7>)

ส่วนอุตสาหกรรมนั้น ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก โดยอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตน้ำตาล อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีโรงงานทั้งสิ้น 270 โรงงาน ทุนจดทะเบียนรวม 5,068,084,947 บาท จำนวนการจ้างงาน 7,099 คน สภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดสมุทรสงครามขยายตัวเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย และการประมงเป็นสาขาการผลิตในภาคเกษตรที่ทำรายได้สูงสุดของจังหวัด รองลงมาคือ กสิกรรม และการแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย (<http://www.samutsongkhram.go.th/2010/economic.htm>)

นอกจากนี้ จังหวัดสมุทรสงครามยังมีสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นองค์ความรู้ประจำท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นจากการสั่งสมถ่ายทอดและพัฒนาจากประสบการณ์ ความรู้ความสามารถของชาวบ้านจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ในธรรมชาติ มาก่อให้เกิด

ประโยชน์ในการดำรงชีวิตในแนวทางที่สอดคล้องกับธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวบ้าน สินค้าที่สร้างรายได้ให้กับชาวจังหวัดสมุทรสงครามมีมากมาย (<http://nuntawadee.blogspot.com/2008/01/1.html>) เช่น น้ำตาลมะพร้าว ลินจีพันธุ์คอมพิวเตอร์ ส้มแก้ว องุ่นดอนมะโนรา ส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ น้ำพริกเผา น้ำปลา เกล็ดสมุทร อาหารทะเล กะปิคลองโคน ไวน์ผลไม้ ไวน์สมุนไพรกระชายดำ ขนมไทยโบราณ ยาจัด ถ่านไม้โกงกาง จักสานจากก้านมะพร้าว หัตถกรรมกะลามะพร้าว ลูกประคบสมุนไพร ผ้ามัดย้อม เป็นต้น

การทำน้ำตาลมะพร้าวถือเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญหนึ่งในหลาย ๆ ภูมิปัญญาของชาวสมุทรสงครามที่สืบเนื่องต่อกันมาหลายชั่วอายุคน การทำน้ำตาลมะพร้าวจึงถือเป็นอาชีพที่สำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ซึ่งปัจจุบันพบว่า มีกลุ่มหรือชุมชนที่ผลิตน้ำตาลมะพร้าวเป็นอาชีพภายในครอบครัว ดังนี้

1. กลุ่มสตรีตำบลนางตะเคียน

ที่อยู่ : ศาลาเอนกประสงควัดลาดเป้ง หมู่ 2 ตำบลนางตะเคียน อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสงคราม 75000

โทรศัพท์ : 034-717-044

2. กลุ่มอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว

ที่อยู่ : 60 หมู่ 1 ตำบลดอนมะโนรา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม 75120

โทรศัพท์ : 034-766-657

3. กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว

ที่อยู่ : 28 หมู่ 1 ตำบลจอมปลวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม 75120

โทรศัพท์ : 034-730-678

4. กลุ่มแม่บ้านตลาดน้ำท่าคา

ที่อยู่ : 1 หมู่ 2 ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม 75110

โทรศัพท์ : 034-766-323 และ 034-749-380

5. กลุ่มอาชีพบ้านคลองเขิน

ที่อยู่ : 11 หมู่ 8 บ้านคลองเขิน ตำบลคลองเขิน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000

โทรศัพท์ : 034-749-337 และ 08-6006-7682

6. กลุ่มแม่บ้านบางตะบูน หมู่ 4

ที่อยู่ : 37 หมู่ 4 บ้านบางตะบูน ถนนเอกชัย ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมือง

จังหวัดสมุทรสงคราม 75000

โทรศัพท์ : 034-716-779 และ 08-1515-1572

7. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดาวโด่ง

ที่อยู่ : 34 หมู่ 4 บ้านดาวโด่ง ตำบลคลองเขิน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000

โทรศัพท์ : 034-714-900

8. กลุ่มส่งเสริมเพื่อการเกษตรน้ำตาลมะพร้าวคลองเขิน

ที่อยู่ : 95/2 บ้านนางตะเคียน หมู่ 1 ตำบลคลองเขิน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000

โทรศัพท์ : 08-1006-0312

9. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดาวเรือง

ที่อยู่ : 32 บ้านบางดินเปิด หมู่ 10 ตำบลบางชันแตก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000

โทรศัพท์ : 034-767-052 และ 08-6794-9798

(ที่มา : <http://www.thaitambon.com/ProvincialStarOTOP/PSO-LP8/SamutSongkhamPSO5L.htm>)

นอกจากการทำน้ำตาลมะพร้าวเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้รับบริการหรือลูกค้านำไปใช้เป็นการรับประทานสด หรือการนำไปประกอบอาหารหวานโดยเฉพาะการทำขนมไทย ยังไม่พบการนำน้ำตาลมะพร้าวที่เป็นน้ำตาลสดไปพัฒนาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วัตถุดิบธรรมชาติภายในชุมชนเหล่านี้ได้

การนำเสนอโครงการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากภูมิปัญญาเรื่องน้ำตาลมะพร้าวของชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม จึงเป็นโครงการที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มของวัตถุดิบธรรมชาติในท้องถิ่นที่เกิดจากภูมิปัญญาของชุมชนจังหวัดสมุทรสงครามให้มีศักยภาพในการพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ต่อไป

2 วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากน้ำตาลมะพร้าวของชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม

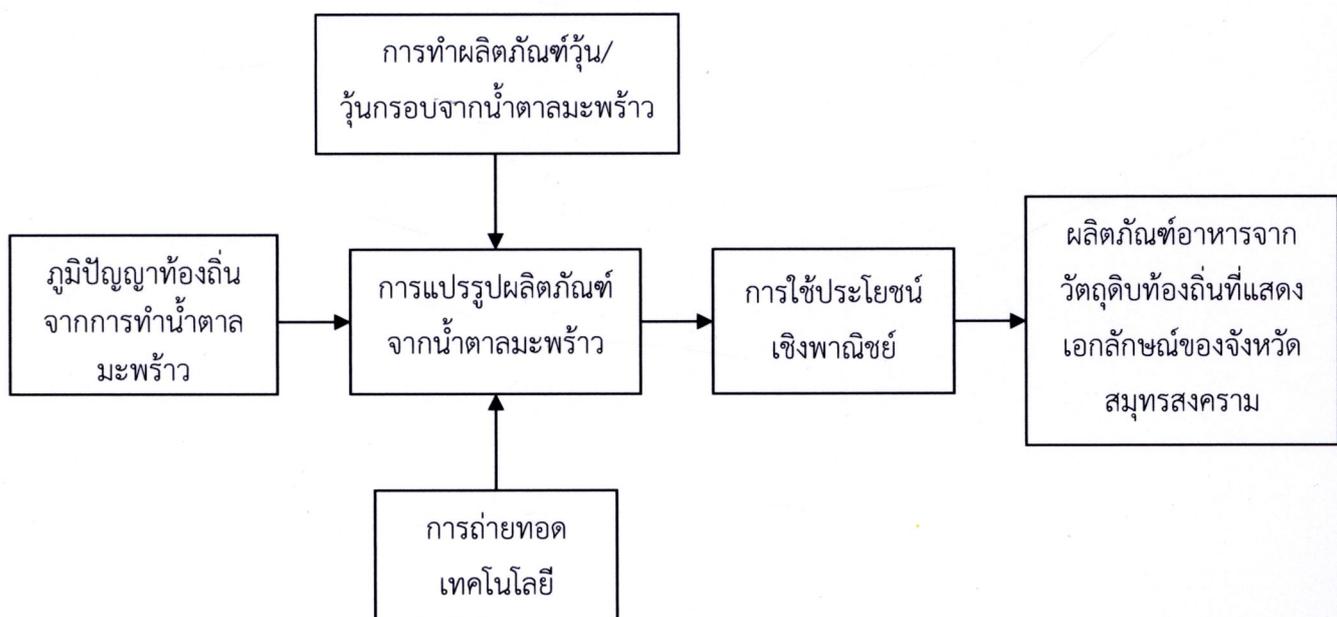
2.2 เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการทำผลิตภัณฑ์อาหารจากน้ำตาลมะพร้าวสำหรับชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม

3 ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ ศึกษาในพื้นที่ชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรดาวเรือง บ้านบางดินเปิด หมู่ 10 ตำบลบางชันแตก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000 และกลุ่มคุณนงนุช สุภาวี หมู่ 5 บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม 75110

3.2 ผลิตภัณฑ์อาหาร ศึกษาเฉพาะผลิตภัณฑ์วันกะทิ วันผลไม้ วันไข่ และวันกรอบ รวม 4 รายการ

4 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

5.1 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1.1 เพิ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนชนิดใหม่

5.1.2 สามารถใช้วัตถุดิบน้ำตาลมะพร้าวให้มีบทบาทในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร

5.1.3 พัฒนาอาชีพเดิมและสร้างอาชีพใหม่ของชุมชน

5.2 หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

5.2.1 ชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดาวเรือง และกลุ่มคุณนงนุช สุภาวี

5.2.2 ชุมชนอื่นที่ใกล้เคียงในจังหวัดสมุทรสงคราม อาทิ กลุ่มสตรีตำบลนางตะเคียน

กลุ่มอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว กลุ่มแม่บ้านตลาดน้ำท่าคา กลุ่มอาชีพบ้านคลองเขิน กลุ่มแม่บ้านบางตะบูน หมู่ 4 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดาวโด่ง กลุ่มส่งเสริมเพื่อการเกษตรน้ำตาลมะพร้าวคลองเขิน

5.2.3 ชุมชนอื่นที่มีลักษณะของวัตถุดิบและหรือภูมิปัญญาที่ใกล้เคียงกัน

5.2.4 หน่วยงานภาครัฐที่ส่งเสริมสนับสนุน ชุมชน วิสาหกิจชุมชน OTOP